



MRb

**Directoraat-Generaal  
Straffen en Beschermen**  
Directie Sanctie- en  
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147  
2511 DP Den Haag  
Postbus 20301  
2500 EH Den Haag  
[www.rijksoverheid.nl/jenv](http://www.rijksoverheid.nl/jenv)

**Datum**  
7 februari 2023

**Ons kenmerk**  
4464773

# nota

Beslisnota WODC-onderzoek Evaluatie onbelemmerd  
spreekrecht

---

## 1. Aanleiding

Het WODC heeft een evaluatie uitgevoerd naar het onbelemmerd spreekrecht voor slachtoffers van strafbare feiten. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de wettelijke plicht tot evaluatie van de nieuwe wet uitbreiding spreekrecht na vijf jaar. De centrale onderzoeksvraag is: 'Wat is het verloop van en hoe zijn de ervaringen met het onbelemmerd spreekrecht?' Het onderzoeksrapport wordt op 8 februari a.s. openbaar.

## 2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met het verzenden van bijgaande brief aan de TK, waarin het WODC-rapport wordt aangeboden. In de brief geeft u dat u zich kunt vinden in de aanbevelingen uit het onderzoek.

## 3. Kernpunten

- In 2016 is het spreekrecht van slachtoffers en nabestaanden in het strafproces uitgebreid. Tot dat moment mocht alleen worden gesproken over de *gevolgen* van het misdrijf. Met de uitbreiding is deze beperking opgeheven en mag bijvoorbeeld ook gesproken worden over de schuldvraag, het bewijs of de op te leggen straf.
- Slachtoffers maken vaak gebruik van de uitbreiding van het spreekrecht en ervaren dit als prettig. Het draagt bij aan het begin van emotioneel herstel.
- De ervaringen van professionals verschillen per beroepsgroep. Slachtofferadvocaten, officieren van justitie en medewerkers van SHN zijn overwegend positief. Rechters en strafrechtadvocaten hebben wisselende ervaringen.
- Mogelijk ongewenste effecten van het onbelemmerd spreekrecht die door professionals wordt genoemd zijn ongepaste slachtofferverklaringen (bedreigingen of beledigingen richting de verdachte), het houden van een tweede requisitoir door de slachtofferadvocaat en de effecten op de procesgang (zoals de tijd die het spreekrecht in beslag neemt en het laten zien van foto's).

- Bij de invoering van het onbelemmerd spreekrecht waren er zorgen over de onschuldpresumptie, secundaire victimisatie en invloed op de strafmaat.
- Aan de onschuldpresumptie zijn slachtoffers niet gebonden. De eventuele spanning van het spreekrecht met de onschuldpresumptie zit niet in het spreken op zich, maar in de reactie daarop van rechters en officieren. Hier is verder geen onderzoek naar gedaan in deze evaluatie.
- Uit het onderzoek blijkt verder dat er geen aanwijzingen zijn voor secundaire victimisatie van slachtoffers.
- Tenslotte is het onbelemmerd spreekrecht niet gerelateerd aan de veroordeling van de verdachte (óf de verdachte wel of niet wordt veroordeeld). Of de slachtofferverklaring invloed heeft op de strafmaat (de hoogte van de straf) is op basis van dit onderzoek niet te zeggen.
- Door de onderzoekers wordt aanbevolen het spreekrecht in zijn huidige, onbelemmerde vorm te handhaven. U wordt geadviseerd deze aanbeveling op te volgen.
- In het rapport wordt geadviseerd om beleidskaders voor de rechtspraak te ontwikkelen met betrekking tot het spreekrecht. Dit ter bevordering van uniformiteit bijvoorbeeld over het tonen van foto's en de reactie op het spreekrecht. Deze kaders kunnen rechters meer houvast bieden en behulpzaam zijn in de voorbereiding van het spreekrecht omdat dan aan verwachtingsmanagement kan worden gedaan. U brengt deze aanbeveling onder de aandacht van de Raad voor de Rechtspraak.

**Directoraat-Generaal  
Straffen en Beschermen**  
Directie Jeugd, Familie en  
Aanpak  
Criminaliteitsfenomenen

**Datum**  
7 februari 2023

**Ons kenmerk**  
4464773

#### **4. Toelichting**

Zie vorenstaande informatie.

#### **5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden**

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.